

היכל הוראה

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע
בראשות בנו גאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנסדארפער שליט"א
מגדולי פוסקי דורנו ובעל שו"ת היכל הוראה * יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון קיז * פרשת דברים-חזון תשפ"ה

בין כותלי ההיכל

אחד מראשי הישיבות פניה"ק ירושלים תובב"א פנה אל מורינו הרב שליט"א ושאלתו בפיו בליל תשעה באב לאחר קריאת מגילת איכה ולאחר שגומרים אמירת הקינות עלה בדעתו שכדאי לעורר את הלבבות בדיבורים מלהיבים ותיאורים חיים על חורבן בית המקדש כדי שהבחורים יחשו את עומק החסרון שחסרנו בשריפת בית מקדשנו ועל ידי זה להגביר את הצמאון ואת הגעגועים לבנין בית המקדש וכדי שהדברים יחרתו היטב על הלב ליתן ריחוק בין הדבקים ולשירי דבקות, געגועים וערגה לבנין בית המקדש ושואל אם נכון הדבר לעשות כן.

וכיון שראה בשו"ת היכל הוראה (ח"ה הוראה מ) שמורינו הרב שליט"א יצא חוצץ נגד המנהג החדש שהנהיגו צעירים שיש מהם הבאים אל הכותל המערבי ועורכים שם ערבי שירה (קומיץ) כשהם שרים שירי דבקות והתעוררות, וכתב שם שזדאי אין לעשות כן שהרי אפילו בסעודה מפסקת כתב הלבוש (או"ח סי' תקנב ס"ח) אלא כל אחד ישב לבדו וירדום ויברך לעצמו לקיים מה שנאמר (איכה ג כח) ישב בדד וידום כי נטל עליו, ע"כ.

וביום תשעה באב עצמו כתב הלבוש (סי' תקנט ס"א) דצריכים לישב שומם באבילות של ירושלים ולהתעסק ולהתאונן בנהי וקינות ולא בדברים אחרים המשמחים ומסיחים את לבו מן האבילות ואין להקל בזה, ע"כ. ועתה שואל מהו הגדר של "ישב בדד וידום", והאם שירי געגועים וערגה גם הם בכלל האיסור.

ואמר לו מורינו הרב שליט"א שבאמת בתשעה באב אסור לשורר כלל וכל השירים הם בכלל האיסור ואף שירי געגועים וערגה לבנין בית המקדש וכמו שמצינו שנשאל מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל אודות מה שכתב המחבר (סי' נא ס"ט) מזמור לתודה (תהילים ק, א - ה) יש לאומרה בנגינה, שכל השירות עתידות ליבטל חוץ מזמור לתודה ע"כ. ואיך ישוררו אותה ביום תשעה באב, ועל זה השיב שיאמרו אותה בטעמי המקרא, עכ"ל. חזינן דאף כשאדם מנגן לעצמו ביום תשעה באב ישנה הנגון לטעמי המקרא שאין זה בגדר שיר.

ומה שמצינו שנהגו לשיר בסוף הקינות לתשעה באב את הפיוט של "אלי ציון ועריה", כיון שנהגו בה כלל ישראל הנח להם לישראל וכו', אלא שיש להתבונן שגם שיר זה הוא בקול יללה, והשיר כולו הוא תביעה לכלל ישראל כיצד צריכים להתאונן על החורבן ותו לא מידי.

מתוך שאלות ותשובות
שעלו על שולחן ההיכל לפני מורינו הרב שליט"א

פסקי דינים

לקבוע נישואין ליום עשירי באב

הנה אמרו חז"ל ששריפת בית המקדש נמשכה ליום העשירי בחודש אב ובשביל זה נהגו להחמיר בכמה מדיני האבלות עד חצות של יום העשירי, אמנם נראה שיותר לקבוע זמן החתונה למחרת יום תשעה באב דהיינו ביום עשרה באב קודם השקיעה, ואף אין שום ענין לדחות את החופה עד ליל י"א דאף אם יש הנוהגים למנוע מאכילת בשר ושתית יין עד סוף היום העשירי מכל מקום כולי עלמא יודו דאפשר לעשות הנישואין ביום הזה ולא מצינו מי שהחמיר שלא לעשות נישואין¹.

כשחל תשעה ביום א', מה דינו של מי שאינו מתענה מחמת חולי אם צריך להבדיל וכן נשים שאינן מתענות

כשחל תשעה באב ביום א' [או שהוא חל בשבת קודש ונדחה ליום א'], הרי שחולה שאינו מתענה בו צריך להבדיל קודם אכילתו, ויבדיל על היין. אך אם קשה לו לשתות יין ויכל להבדיל על כוס קפה בלי חלב. אמנם אשה שאינה מתענית תאכל בלי הבדלה, ובמוצאי הצום תשמע הבדלה מבעלה² אם אפשר.

לאחל מזל טוב למי שנולד לו בן או בת בתשעה באב ואם מותר לאב להשיב למאכלים

נולד לו בן למזל טוב ביום תשעה באב, והרבה ממכיריו רוצים לאחל לו ברכת מזל טוב, הרי שמותר לו לקבל ברכת מזל טוב דהוי ברכה, ולא ברכת שלום. וכן ידוע ששאלו למרן הקנה בשם זי"ע, והורה גם כן שיכול לקבל בשמחה את ברכתם³.

1. בשו"ת היכל הוראה ח"ב (הוראה צו) נימק מורינו הרב שליט"א, ע"פ דברי הרמ"א בסימן תקנ"א (סעיף ב') שכתב: ונוהגין להחמיר שאין נושאים מ"ז בתמוז ואילך, עד אחר ט' באב, עכ"ל. ומשמע להדיא דרק עד אחר ט"ב ולא עד אחר עשירי באב, אמנם בסימן תקנ"ח (סעיף א') כתב המחבר בתשעה באב לעת ערב ציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי, ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי. ועל זה כתב הרמ"א ויש מחמירין עד חצות היום ולא יותר וכן הוא משמעות השערי תשובה שם וז"ל: וכתב במחזיק ברכה שיראי ה' נהגו להחמיר כל היום כו', דמב"ח משמע להחמיר כל היום וכן ראוי לעשות לת"ח ופרושים. ע"כ. אמנם נראה דכל זה הוא רק לענין אכילת בשר ושתית יין אך נישואין שאני, וכן משמע להדיא בפרמ"ג (סימן תקנח משב"ז סק"א) שכתב דכשיש לו נישואין בעשירי יאכלו בשר החתן והכלה אביהם ואמם, ושאר בני הסעודה יאכלו מאכלי חלב. הרי להדיא דעושים נישואין אך במאכלי חלב וזהו כדן תשעת הימים שהקדושים יכולים לאכול בשר ולשתות יין והרחוקים אוכלים מאכלי חלב, והרבה פוסקים התירו בכל סעודת מצוה ואף בתשעת הימים עצמו גם לרחוקים. ומעתה נראה דאין שום ענין לדחות את החופה עד ליל י"א דאף אם יש הנוהגים למנוע מאכילת בשר ושתית יין עד סוף היום העשירי מכל מקום כולי עלמא יודו דאפשר לעשות הנישואין ביום הזה ולא מצינו מי שהחמיר שלא לעשות נישואין.

2. כן רגיל מורינו הרב שליט"א להורות מפני אביו מרן הקנה בשם זי"ע, והובא ב"מילי דהוראה" ח"ב (הוראה לט), מטעם דהוה ספק ספיקא דיש מן הראשונים (רמב"ן, רשב"א, ריטב"א סוכה נד ע"א ושרית הרדב"ן ח"ב סימן תרמב) שכתבו דבכה"ג שט"ב חל ביום א' אין חיוב הבדלה כלל גם לגברים, ואפילו נימא שיש חיוב הבדלה גם בכה"ג מ"מ יש הסוברים שנשים אינן חייבות בהבדלה כלל כמבואר בב"ח (סימן רצו). ועל כן אף במוצאי תשעה באב אינן חייבות לשמוע הבדלה מבעליהן. וכן הובא בספר 'פסקי בשם' למרן זי"ע (פרק י"ז עמ' קצה-קצו).

3. כן השיב מורינו הרב שליט"א בשו"ת היכל הוראה ח"ד (הוראה נח), והוא על פי מה שכתב בשו"ע (יו"ד סי' שפה סעי' א) ברמ"א דאם עושה לכבוד רבים, כגון שרבים באים לנחמו, מותר לומר להם, לכו לבתיכם לשלום, דלכבוד רבים שרי. ויש מקילין האידנא בשאלת שלום האבל לאחר ל', ואין טעם להם, אם לא שיחלקו לומר שזה מה שאנו נוהגים לא מקרי שאלת שלום שבימייהם. ע"כ. והנה הדברים שכתב שם בדרכי משה, וז"ל, ומה שנהגין האידנא לשאול בשלום האבלים אחר ז' נראה דס"ל דשאלת שלום שאנו נוהגין בו אינה שאלת שלום המוזכר בגמרא וכמו שהארכתי בזו בס"ד באו"ח סי' פ"ט, מיהו ממעשה דר"ע שכתבתי בסמוך דלא התירו אלא משום כבוד הרבים לא משמע כן עכ"ל. וכתב במשנ"ב (סי' תקנח ס"ק מא) וזה"ל לומר צפרא טבא נמי אסור, ולכאורה לפי זה אף בנ"ד נימא דאסור לומר מזל טוב דלא שאני מצפרא טבא.

מכל מקום נראה דיש לחלק, דצפרא טבא הוא כמו שאלת שלום ולא איחול בעלמא, דכן הוא דרך בני אדם שבמקום לשאול בשלום, אומרים צפרא טבא או ערב טוב וכדומה, משא"כ אמירת מזל טוב עיקרה ברכה, ולא מצינו שאסור לברך איש את רעהו בתשעה באב, וגם אצל האבל אנחנו אומרים המקום ינחם אתכם והוא ברכה. ומה שכתב בשו"ע שיש להשיב בשפה רפה ובכבוד ראש, היינו דוקא בשאלת שלום כמו צפרא טבא וכדו', אבל כשמברכים בברכת מז"ט וכדו' יכול להשיב פניהם בשמחה, ולהשיב כנגדם דברי ברכה.

אנו מאמינים בני מאמינים שבמהרה יקויים בנו מאמר הנביא (זכריה ח יט)
"כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, במהרה בימינו אמן סלה"

1957 שנה לחורבן בית המקדש

הגליון הוקדש לזכות שמחה יעקב יוסף ב"ר יהושע וברכה הינדא וזוגתו בילא בת"ר יונה מנחם וחנה שיחיו לברכה והצלחה ולע"נ ר' חיים דוד ב"ר משה יוסף בלוגרינד ז"ל

מילי דהוראה

בס"ד, יום חמישי כא תמוז תשפ"ה

בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אל כבוד הר"ר משה איכל שיחי

אודות מה ששאלתני אם מותר לחתום על חוזה לקניית בית בימי בין המצרים.

הנראה לי בזה דמקרא דדינא אין בזה איסור כלל דאם עושה הקנין בשביל לדור בו, ואפילו ליכנס לדירה החדשה בשכירות או במכר, אם נצרך לכך מצד ההכרח ולא מצד ההרוחה, מדינא אין בזה איסור אפילו בתשעת הימים.

חתימת חוזה בבין המצרים על דירה שיכנס לדור בה לאחר תשעה

באב, אין בזה איסור ולא סרך איסור, אולם אם קונה את הדירה להשקעה יש להמנע מחתימת חוזה בתשעת אהמים כמו שנפסק בשו"ע (א"ח סי' תקנא ס"ב) דמראש חודש עד התענית ממעטים במשא ובמתן ובבנין של שמחה וכו', אם לא שחושש שמא יקדמונו אחר או שיהיה לו הפסד אם ימתין עם חתימת החוזה על אחר תשעה באב.

[השנה שיום תשעה באב יחול ביום ראשון (ואינו נדחה מיום השבת) לכו"ע אין לו דין של שבוע שחל בו תשעה באב ועל כן דברים שהחמירו בהם בשבוע שחל בו לא נאסרו ובפרט אחינו הספרדים שיחי' אינם נוהגים מנהגי אבלות כלל בקביעות של השנה]

ועל זה באתי על החתום

משה בראנדסדארפער

הלכה והוראה בישראל

מכתב להלכה לגבאי השטיבלאך ממורינו הגאב"ד שליט"א על גודל הזהירות שלא להתפלל תפילת מנחה ביום תשעה באב בשקיעה או לאחר השקיעה (לאלו שנוהגים כך במושך ימות השנה) כדי שלא יבואו לידי מכשול בקיום מצות תפילין של יום תשעה באב

שחרית וכו' ובמנחה מניחים ציצית ותפילין ע"כ. נמצא שאם יתפללו מנחה לאחר השקיעה הן אמנם יצאו ידי חובתם בתפילת המנחה אך מצות הנחת תפילין לא תעלה בידם ונמצא שלא הניחו תפילין כלל ביום תשעה באב, ואם יניחו בערב וירצו לסמוך על הפוסקים שגם הלילה הוא זמן תפילין, מכל מקום לא יעלה בידם אלא מצות תפילין של יום המחר כי היום הולך אחר הלילה, אבל הנחת תפילין של יום תשעה באב עצמו לא עלה בידו (עיין שו"ת כתב סופר א"ח סי' ט).

וכאן המקום לעורר את הציבור שיש כאלו שלעתותי ערב של יום תשעה באב חשים בחולשה ורוצים לחטוף תנומה קצרה וסומכים על מה שיתפללו מנחה בשקיעה או לאחר השקיעה כמנהגם כל השנה, וטעות גדולה היא בידם כי מאחר שביום תשעה באב מניחים תפילין רק בתפילת המנחה אם יתאחר בתפילת המנחה לא יעלה בידו מצות הנחת תפילין של אותו יום.

ויהי רצון שנוזה לראות בנחמת ירושלים עוד בשנה זו ויום תשעה באב יהפך ליום שמחה במהרה בימינו אמן

רשמתי את אשר חנני השי"ת.

משה בראנדסדארפער

ועתה בהתקרב יום תשעה באב (יהפכהו' ה' ליום טוב עוד בשנה זו) ידוע לגבאים משנים קדמוניות שיש ציבור גדול שמגיעים לקראת סוף יום תשעה באב כמנהגם בכל שנה ורוצים להתפלל מנחה, ובא לפניהם אחד ועורר אותם שביום תשעה באב לא יניחו לציבור לארגן מנינים בשעה זו היות ועל אף שבמשך השנה מאפשרים לאותם שבאים להתפלל מנחה גם בשעה זו אולם ביום תשעה באב שאין מניחים תפילין בשחרית אלא במנחה אם כן אלו שבאים להתפלל מנחה בשעה זו עם התפילין בידם ורוצים עכשיו להניח תפילין ולהתפלל מנחה טעות גדולה בידם כי בשעה זו כבר אין להניח תפילין ואף שיכולים להתפלל מנחה בדיעבד אבל ידי חובת הנחת תפילין של יום תשעה עבר זמנו ובטל קרבנו, וגם אם יניחו תפילין לא יברכו עליהם.

ואמרתי להם שקודם תשעה באב יודיעו לציבור במודעה שעל הציבור להזהר ולהקפיד שביום תשעה באב לא יתפללו תפילת מנחה בשקיעה או לאחריה דהן אמנם שאם יתפללו תפילת המנחה גם לאחר השקיעה יצאו ידי חובת תפילת המנחה, אולם מאחר ורוב עדת ישראל נוהגים שביום תשעה באב אין מניחים תפילין בשחרית כמו שפסק המחבר (סי' תקנט ס"א) דנוהגים שלא להניח תפילין בתשעה באב

ב"ה יום ב' ג' לחודש מנחם אב תשפ"ה

בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אודות מה ששאלתי כמה וכמה פעמים מגבאי בתי הכנסת "שטיבלאך" שבמושך כל השנה יש אצלם מנינים שמתפללים תפילת המנחה גם סמוך לשקיעת החמה ותפילתם מתארכת עד אחר השקיעה ולפעמים גם אחר השקיעה והם סומכים על מה שכתב המשנה ברורה (סי' רלג ס"ק יד) וז"ל: ודע דאף שמהמחבר והרמ"א משמע דלדידן דנוהגים להתפלל מעריב אחר צה"כ מותר להתפלל מנחה אפי' אחר שקיעה עד סמוך לצאת הכוכבים, יש פוסקים רבים שחולקים בזה ודעתם שתפילת המנחה הוא רק קודם שקיעת החמה ולכן לכתחלה צריך כל אדם לזהר להתפלל קודם שקיעת החמה דוקא דהיינו שיגמור תפלתו בעוד שלא נתכסה השמש מעיניו ומוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל אח"כ בצבור, ובדיעבד יוכל לסמוך על דעת המקילים להתפלל אחר שקיעה עד רבע שעה קודם צה"כ וכו' אך כל זה בדיעבד ושעת הדחק גדול אבל לכתחלה בודאי אין לאחר זמן המנחה עד אחר שקיעה וכ"ש שיש לזהר מאד שלא לאחר עד סמוך לצאת הכוכבים וכבר אחז"ל במעריב לייטי אמן דמצלי עם דמדומי חמה דלמא מטרפא ליה שעתא, עכ"ד.

א. בעיה"ק ירושלים והסביבה, זמן צאת הצום 8:03 לשיטת ר"ת 8:51.

ב. במוצאי הצום מי שצמא מאוד מותר לשתות מים מיד קודם הבדלה.

ג. במוצאי הצום נשים מותרות לאכול ולשתות קודם הבדלה. (עיין מש"כ בגליון הנוכחי במדור 'פסקי דינים' פסק ב').

ד. כל הדברים שאסור לעשותם מר"ח אב עד התענית (כיבוס בגדים ורחיצת הגוף וכו') אסור בליל עשירי ויום עשירי עד חצות היום (בשעה

ה"ר שהימים האלו יהפכו מיגון לשמחה בבנין ביהמ"ק ובביאת גוא"צ במהרה אכ"ר

בס"ד, ערב ת"ב שחל להיות בשבת

הוראות למעשה למוצאי צום תשעה באב ממורינו הגאב"ד שליט"א

ה. בשעת הדחק וצורך גדול כגון, הנוסע מביתו לזמן ממושך אם יש להקל לכבס מיד, וכן מי שסובל מריח רע וזיעה וכו', אם מותר להתרחץ ולהחליף בגדיו וכיוצ"ב, יעשה שאלת חכם והכל לפי הענין ולפי הצורך.

ו. לגבי שטיפת רצפת הבית, הדחת כלים וכיוצ"ב מותר כבר בליל עשירי במוצאי הצום. כיון שמעיקר הדין אינו בכלל כיבוס.

ז. לגבי שטיפת רצפת הבית, הדחת כלים וכיוצ"ב מותר כבר בליל עשירי במוצאי הצום. כיון שמעיקר הדין אינו בכלל כיבוס.

ח. לגבי שטיפת רצפת הבית, הדחת כלים וכיוצ"ב מותר כבר בליל עשירי במוצאי הצום. כיון שמעיקר הדין אינו בכלל כיבוס.

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' הרב זוננפלד 3 טל' 02-5322775

מוצאי"ק ומוצאי יו"ט מחצית שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 11:00 עד 1:00 ומשעה קודם הד"נ עד הד"נ	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
--	--	---	---

ע"פ תקנת רבינו מרן ה"קנה בשם"י ע"ש שאלות דחופות או שאינה סובלת דחוי, בכל עת וזמן בימים ובלילות.

בית בנו הרומ"ץ
הרה"ג שמעון עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מהיכל רחוב רבינו גרשום 5 (כניסה א' קומה 2) י-ם פל' 0527155774

בית מורינו הגאב"ד שליט"א
מעל בנין היכל הוראה טל' 053-3111159 פל' 02-5370033

יחשלים	ח'פה
בית שמש	ק'רית ספר
ביתר	כ'תמיאל
ב'י ברק	ט'בריה
טל' טטון	צ'פת
אשדוד	אור הגנוז
חצור	נוף הגליל
תעננה	

איגוד הרבנים תלמידי היכל הוראה באר"ק העונים לשואלים דבר ה' זו הלכה